

Problem edukacji dzieci w Afryce i analfabetyzmu na świecie

Scenariusz lekcji dla klas 4-8.

CEL: zapoznanie uczniów z tematem analfabetyzmu; omówienie konsekwencji tych zjawisk dla człowieka i społeczeństw; wskazanie na korzyści płynące z możliwości chodzenia do szkoły; wskazanie na prawo do nauki jako jedno z podstawowych praw człowieka; zapoznanie uczniów z tematem pomagania na rzecz dzieci w Zimbabwe; promowanie aktywnej postawy w zakresie zbiórek pieniędzy na terenie szkoły.

METODY:

- burza mózgów,
- pogadanka,
- praca w grupach,
- zajęcia praktyczne.

CZAS TRWANIA: 45 minut

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica,
- kartki A3 do sporządzenia mapy myśli.

ZDOBYTA WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI UCZNIĄ: potrafi zdefiniować czym jest analfabetyzm; zna główne zagrożenia wynikające z braku dostępu do edukacji; orientuje się w stopniu analfabetyzmu w Europie, Ameryce Południowej, Azji i Afryce; ma świadomość, że prawo do nauki to jedno z podstawowych praw człowieka; ma świadomość, że wiedza to przywilej a zarazem środek do wolności, pełniejszego życia, realizowania wielu potrzeb na poziomie osobistym, jak i społecznym; zdobywa wiedzę na temat sposobów pomagania i zbierania funduszy na pomoc Afryce; dowiaduje się o działalności Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Afryce.

Przebieg zajęć

Część teoretyczna. Około 20 minut.

Wprowadzenie w temat edukacji, wiedzy i ich wartości

Pytania zachęcające do dyskusji:

Co nam daje wiedza?

Czy lubicie się uczyć?

Wprowadzenie dotyczące edukacji w Afryce i analfabetyzmu.

W Polsce jest obowiązek edukacji do 18. roku życia, a nawet 26 jeśli ktoś chce studiować.
W szkole jest miejsce dla każdego dziecka.

Pytanie do uczniów:

Jak myślicie, co to jest analfabetyzm? (uczniowie dyskutują, burza mózgów).

To brak umiejętności czytania, pisania i 4 podstawowych działań matematycznych: dodawania, odejmowania, dzielenia i mnożenia.

Analfabetyzm w liczbach:

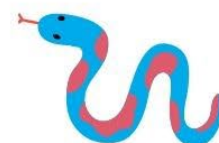
Obecnie szacuje się, że w Europie jest 3% analfabetów, w Ameryce Pd. – 15%, w Azji – 33%, a w Afryce – 50%. (dobrym pomysłem jest napisanie na tablicy tych wskaźników procentowych i zachęcenie uczniów do przyporządkowania danych do poszczególnych obszarów geograficznych). Według danych UNESCO z 2021 roku, na świecie jest około 773 milionów dorosłych analfabetów, a około 250 milionów dzieci w wieku szkolnym nie umie czytać ani pisać.

Pytania do uczniów:

Jak myślicie, czy edukacja w Afryce to przywilej? A jak jest w Polsce?

Chodzenie do szkoły nie dotyczy wszystkich dzieci, a jedynie tych bardziej uprzywilejowanych. Wiele rodzin nie stać na to, żeby ich dziecko poszło do szkoły.

Prawo do nauki było ważnym tematem poruszonym w 1923 roku w tzw. Deklaracji Praw Dziecka. Kolejnym znaczącym dokumentem była Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku.

Starszym uczniom można przeczytać art. Powszechnej deklaracji praw człowieka:

1. *Każdy człowiek ma prawo do nauki. Nauka jest bezpłatna, przynajmniej na stopniu podstawowym. Nauka podstawowa jest obowiązkowa. Oświata techniczna i zawodowa jest powszechnie dostępna, a studia wyższe są dostępne dla wszystkich na zasadzie równości w zależności od zalet osobistych.*

2. *Celem nauczania jest pełny rozwój osobowości ludzkiej i ugruntowanie poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności. Krzewi ono zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, grupami rasowymi lub religijnymi; popiera działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych zmierzającą do utrzymania pokoju.*

Konsekwencje analfabetyzmu. Pogadanka, burza mózgów. Około 5 minut.

Jakie są konsekwencje analfabetyzmu dla człowieka i społeczeństwa? (pytanie do klasy i zbieranie odpowiedzi). Dobrze, by nauczyciel po odpowiedziach uczniów uporządkował je na tablicy i wskazał na konsekwencje:

Edukacja w Zimbabwie dla dzieci zwykle kończy się na szkole podstawowej. Edukacja jest obowiązkowa pomiędzy 6 a 10 rokiem życia, przy czym uczniowie, którzy kończą wszystkie klasy, stanowią jedynie 35%, a 26% powtarza klasy. Jak wyglądałoby wasze życie, gdybyście nie poszli do liceum?

Wyobraźcie sobie, że nie umiecie pisać i czytać, a jesteście dorośli. Jak może wyglądać Wasze życie? Czego na pewno nie zrobicie, z czym będziecie mieli trudność w codziennym życiu? Albo wyobraźcie sobie, że Wasi rodzice są analfabetami? W czym musicie ich wyręczać? (uczniowie wymieniają swoje pomysły).

Konsekwencje analfabetyzmu z podziałem na psychiczne, ekonomiczne i społeczne:

- **psychiczne:** życie w ciągłym napięciu i strachu przed codziennością, są bezradni wobec wielu sytuacji, zdani na pomoc osób potrafiących czytać i pisać. Narażenie na stres i brak poczucia sprawczości.
- **ekonomicznie:** to przede wszystkim bieda, która determinuje status społeczny dziecka i jego rodziny, powodując m.in. ograniczone możliwości zatrudnienia dorosłych i w przyszłości dzieci. Taka sytuacja sprawia, że dziecku bardzo trudno jest z tej biedy wyjść bez pomocy z zewnątrz (np. działań SOS Wiosek Dziecięcych na rzecz wsparcia rodzin). Uboga rodzina w Zimbabwie nie ma środków na życie, nie może zarządzać budżetem domowym, nie może kupić dziecku ubrań, książek do szkoły czy plecaka, a często i jedzenia. Ktoś może na nich wziąć kredyt, bo np. nie wiedzą, co podpisują. W takich sytuacjach ludzie są narażeni na bycie ofiarą różnego rodzaju oszustw.
- **społecznie:** bariery w dostępie do rynku pracy, niestabilna i niesatysfakcjonująca sytuacja zawodowa i ekonomiczna, napięcia w kontaktach społecznych oraz bierność polityczna. Niemożność przeczytania gazety, informacji w Internecie, listu z urzędu, ulotki o dawkowaniu leków. To również brak dostępu do wiedzy i kultury innej niż kultura rodzima.

Analfabetyzm przyczynia się do ubóstwa, wykluczenia społecznego, zawodowego i ekonomicznego. Człowiek nie ma wtedy szans na rozwój. Brakuje specjalistów, gospodarka nie daje sobie rady, brakuje infrastruktury (drogi, połączenia kolejowe, lotniska). Kraj się zadłuża finansowo. Globalnie takie społeczeństwa są po prostu na przegranej pozycji względem tych, w których nie występuje analfabetyzm lub jest marginalny.

Część praktyczna. Praca w grupach. Ok. 15 minut. Uczniowie mogą sporządzić mapy myśli na kartkach A3.

Co można zrobić, żeby zmienić sytuację dzieci w Afryce (w Zimbabwie)?

Czy uczniowie mają jakieś swoje pomysły? (jakie?)

Praca w grupach: każda z nich ma za zadanie w ciągu 5-10 minut pomyśleć, co można zrobić, żeby pomagać: osobiście i jako klasa, rodzina. Czy znają przykłady takich działań, gdzie i kiedy spotkali się z tematem niesienia pomocy innym? Zapisujemy pomysły i dyskutujemy o nich.

Dobrym kierunkiem jest wybranie 1-2 pomysłów i zaplanowanie działań, które mają na celu podjęcie aktywności ze strony klasy a potem szkoły. Być może potrzebne będzie wsparcie rodziców. Na taką zbiórkę mogą zaprosić znajomych, rodzinę i sąsiadów.

Nauczyciel powinien wskazać możliwe kierunki działania. Są to m.in.: zorganizowanie zbiórki pieniężnej w swojej klasie, szkole, gminie. Zachęcanie do czynnego udziału w akcjach pomocowych organizacji, które zajmują się wspieraniem Afryki, np. <https://sosafryka.org/>

Podsumowanie i zakończenie zajęć. 5 minut.

Nauczyciel podsumowuje krótko o czym były zajęcia. Wskazuje na zagrożenia związane z brakiem dostępu do szkół. Przypomina, że aktywność uczniów jest na wagę złota, bo może być realną pomocą, np. finansową, rzeczową. Dobrze jest powiedzieć, że każde działanie ma sens i warto angażować się też w wolontariat. Nauczyciel powinien zachęcić uczniów do podejmowania aktywności poprzez działania dobroczynne, w tym zbiórki na terenie szkoły, np. raz w roku. Może to być zbiórka z celem ustanowionym przez uczniów lub zachęcamy do zgłoszenia się po wsparcie do SOS-możemy pomóc w dostarczeniu niezbędnych informacji i materiałów.

W kolejnej lekcji uzupełniającej, przygotowanej przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce, uczniowie dowiedzą się jak przeprowadzić zbiórkę w swojej szkole z pomocą nauczyciela.

Będziemy bardzo wdzięczni za pomoc dzieciom w Zimbabwe.

<https://sosafryka.org/>

Źródła:

<https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/egzystencjalne-i-spoeczne-nastepstwa-analfabetyzmu-funkcjonalnego>

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373721_pol

Biedronka na globusie: „ 8 klasa. Przemysł i usługi w Afryce”, YouTube

<https://sosafryka.org/>

